

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

FORSKNING/STUDIE

Från kommunikation till handling i det heterogena samhället

Att förstå och omsätta riskkommunikation i praktiken

Titel: Från kommunikation till handling i det heterogena samhället – Att förstå och omsätta riskkommunikation i praktiken

Tidsperiod: 2018-2022

Utförare: Mittuniversitetet

Ansvarig: forskare/författare Minna Lundgren

Den svenska befolkningens heterogenitet fordrar att information till befolkningen kommuniceras på olika sätt, avseende både kanaler och budskap, för att nå så många som möjligt. Myndigheters förväntningar på befolkningen behöver klargöras, detta för att öka befolkningens möjligheter att på egen hand, tillsammans med andra, och med stöd av myndigheter, hantera större samhällsstörningar och kriser.

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s kontakt: forskning@msb.se

Foto omslag: Michael Daughtrey

Text: Minna Lundgren

Publ. nr: MSB2162 – december 2022

ISBN: 978-91-7927-356-9

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna forskningsrapport. Författaren är ensam ansvarig för rapportens innehåll.

Förord

Under den tid som passerat sedan det här forskningsprojektet inleddes och fram till dess avslut har vår del av världen påverkats mycket av två omfattande kriser – coronapandemin och Rysslands invasion av Ukraina. Under coronapandemin fungerade inte samhället på det vis vi var vana, mänsklig kontakt riskerade att föra en samhällsfarlig smitta vidare. Den ryska invasionen i Ukraina har utöver att tillvarons slagits sönder för den ukrainska befolkningen och tvingat miljontals människor på flykt, också påverkat säkerhetssituationen och energiförsörjningen i övriga Europa.

I samband med båda de här kriserna så har ansvariga myndigheters kommunikation och möjligheterna att nå ut till medborgarna haft stor betydelse. Ibland har det varit svårt att nå fram med informationen, delvis på grund av bristande kunskap om och förmåga att kommunicera med vissa grupper i samhället, och delvis på grund av ett bristande förtroende gentemot myndigheter.

Det här projektet har ett tydligt fokus på mottagare av framförallt förebyggande riskkommunikation, men till viss del även kommunikation i samband med kriser. Jag hoppas att resultaten kan få betydelse för hur kommunikation kan utformas för att nå en så stor del av befolkningen som möjligt.

Avslutningsvis vill jag rikta ett tack till Per-Alexander Esbjörnsson, Kari Pihl och Gustav Grut för deras engagemang, tekniska kunnande och vägledning vid genomförandet av delar av studien i RCR Simulation Lab.

Östersund, 2022-12-15

Minna Lundgren

Fil Dr, Risk- och krisforskningscentrum, Mittuniversitetet

Innehåll

1 INLEDNING	5
Övergripande syfte och forskningsfrågor.....	5
2 RESULTAT	6
Information och kanaler.....	6
Relevans, förväntningar och tillit.....	7
Erfarenhet, kunskap och solidaritet	9
Några goda exempel	13
3 AVSLUTANDE REFLEKTION.....	14
4 VIDARE LÄSNING OCH INFORMATION.....	16
Rapporter och artiklar	16
Övrigt.....	16
5 REFERENSLISTA.....	17
Bilaga 1 Kommunikationssårbarhet	18

1 INLEDNING

Sedan återupptagandet av den svenska totalförsvarsplaneringen har ett flertal kommunikationskampanjer genomförts i syfte att öka befolkningens beredskap att hantera samhällskriser och störningar. Att kommunicera med befolkningen utgör således en väsentlig del i samhällets krisförebyggande arbete. En framgångsrik riskkommunikation kan bidra till att öka medborgarnas medvetenhet och beredskap för att kunna hantera vardagen i samband med olika samhällskriser.

Befolkningen i Sverige är emellertid heterogen, i betydelsen att människor har olika bakgrunder, värderingar och socioekonomiska förutsättningar. Inom den sociologiska riskforskningen, där det här projektet tar sin utgångspunkt, har man visat på att människor förstår risker på olika sätt, bland annat utifrån normer, status och värderingar, samt utifrån de kulturella och sociala sammanhang där de befinner sig. Det här innebär att människor också förstår och agerar olika i relation till olika risker (Wall & Olofsson 2008). Hur människor förstår risker och sedan vidtar åtgärder för den egna beredskapen är också avhängigt den tillit de har till avsändaren av kommunikationen (Guldåker 2009). Tidigare forskning har visat att vissa grupper, t.ex. olika minoriteter, löper en högre risk att de själva eller deras egendom skadas som en följd av kriser och katastrofer (Lazrus 2012; Spence m.fl. 2007; Fothergill & Peek 2004). Som sårbara eller utsatta grupper nämns ofta äldre, personer med funktionsnedsättning och människor med utländsk bakgrund. Det är dock viktigt att påpeka att det inte är grupptillhörigheten i sig som gör människorna mer utsatta, utan snarare de strukturella förutsättningar som gör att människor har olika möjligheter till politiskt, ekonomiskt och socialt inflytande (Olofsson & Öhman 2015).

På så vis hänger en framgångsrik riskkommunikation ihop med grundläggande sociala och kulturella förhållanden, och med att den som kommunicerar om risker har en god kännedom om befolkningen och om hur olika grupper i samhället förstår och agerar i relation till risker och kriser. Vidare ställer detta i sin tur ökade krav på att kommunikation om risker och hur människor kan förbereda sig för kriser verkligen når hela befolkningen.

Övergripande syfte och forskningsfrågor

Forskningsprojektets övergripande syfte var att studera riskkommunikation i heterogena och komplexa miljöer utifrån ett

mottagarperspektiv, med en tyngdpunkt på hur olika grupper av mottagare förstår och agerar i relation till de risker som kommuniceras. Följande frågeställningar har sedan styrt forskningsarbetet:

1. Vilken information och vilka kanaler beskriver mottagare själva vara av betydelse för att och hur de ska agera i relation till de risker som kommuniceras?
2. Hur förstås och tolkas riskkommunikation av olika grupper av mottagare?
3. Hur omsätter människor sina kunskaper i praktiken när kriser inträffar?

I den följande texten kommer jag att diskutera resultaten från studien utifrån de datamaterial som samlats in under projektet: kvalitativa forskningsintervjuer, en experimentell simuleringsstudie av ett veckolångt strömavbrott i RCR Simulation Lab, samt en enkätstudie som genomfördes i början av coronapandemin 2020. Intervjuerna och simuleringsstudien genomfördes under åren 2019-2020. 25 personer intervjuades och 34 personer deltog i simuleringsstudien.

2 RESULTAT

Genom fördjupade och nyanserade kunskaper om hur människor hanterar riskkommunikation kan vi öka möjligheterna att nå ut till fler och därmed också öka både individens och samhällets beredskap inför kriser och samhällsstörningar. Jag kommer i det här avsnittet att lyfta fram olika förståelser och erfarenheter som framkommit under forskningsarbetet. Att jag redovisar ålder, bakgrund eller urbana och rurala perspektiv betyder inte att jag vill lyfta fram skillnader mellan olika grupper. Snarare handlar det om att lyfta den heterogenitet som finns i förståelse och erfarenhet och hur det påverkar behovet av olika former och kanaler för riskkommunikation.

Information och kanaler

Människor i Sverige tar del av information i ett medielandskap som är diversifierat. Det innebär att medieinnehållet är globalt och olika grupper vänder sig till olika mediekällor (Falkheimer och Heide 2008). Ett diversifierat medielandskap medför både utmaningar och möjligheter när det gäller att nå ut till hela befolkningen. Medieanvändandet kan å ena sidan göra det svårt att nå ut med masskommunikation, men å andra sidan innebär det också en möjlighet

att nå ut med anpassad riskkommunikation till olika grupper relaterat till deras medievanor.

De allra äldsta personerna som deltog i studien tar framförallt del av nyheter och samhällsinformation via public service, i form av nyheter på tv och radiosändningar på P1 och P4. Ofta har man en specifik nyhetskanal eller tidning som enda eller huvudsaklig kanal. Detta medan den allra yngsta gruppen deltagare, vissa av dem fortfarande gymnasieelever, framförallt använde sociala medier som utgångspunkt för nyhetsinhämtning. Efter bedömningen av ett inlägg som relevant eller intressant så väljer de yngre att läsa vidare i den länk som ofta finns i inlägget och sedan ytterligare gå vidare till olika nyhetssidor för att läsa mer om den företeelse som beskrivs.

För en del människor som har bott i Sverige en kortare tid och inte har svenska som förstaspråk så kan det vara svårt att veta var de ska hitta och ta del av samhällsinformation. Broschyren *Om krisen eller kriget kommer* var okänd för flera personer som deltog i studien, detta trots att de varit bosatta i Sverige när den delades ut. Att materialet dessutom fanns att tillgå på andra språk än svenska var inte heller något de visste om.

Emellertid är frågan om tillgång till information för den som inte har svenska som förstaspråk inte enbart något som har att göra med språk och antal år man har levt i Sverige. Personer med invandrabakgrund och högre utbildning som deltog i studien lyfte att det tar tid att lära sig att förstå hur det svenska myndighetssystemet fungerar och både *att* det finns och *var* det finns information som är viktig just när det gäller individens och samhällets krisberedskap. Här är det viktigt att lyfta att det inom gruppen människor med invandrabakgrund finns en heterogenitet sett till exempelvis utbildning och antal år i Sverige, som gör att det inte går att dra slutsatser för hela gruppen på grundval av utsagor och erfarenheter från ett fåtal personer.

Relevans, förväntningar och tillit

Broschyren *Om krisen eller kriget kommer* lyftes av flera personer under intervjuerna. När den här studien genomfördes bedömde en del av deltagarna sannolikheten som låg att en kris av allvarigare slag skulle kunna inträffa i Sverige. De förstod inte varför broschyren hade skickats ut och menade att det snarare blev någon form av skrämselfpropaganda. Samtidigt menade andra personer att broschyren kom precis i rätt tid.

Vi fick den här broschyren precis när vi flyttat till lägenhet. Och så kom tv-serien Nedsläckt land och vi insåg hur otroligt sårbara vi var i lägenheten jämfört med i vårt tidigare hus på landet. Så vi gjorde iordning en krislåda, och broschyren ligger där i lådan. (man och kvinna 75 år)

Några av de yngre studiedeltagarna berättade att de hade noterat ett ökat antal inlägg i sociala medier som tog upp krisberedskap, men att de inte hade läst varken inläggen eller de länkade texterna noggrant. De menade att de förmodligen skulle åka till sina föräldrar om någon större krishändelse skulle inträffa.

Utifrån detta kan man diskutera att hur innehållet i broschyren och även annan information om risker och kriser tas emot och förstås är kontextuellt och avhängigt exempelvis det rådande säkerhetsläget och människors individuella livssituationer. Med andra ord får den förebyggande riskkommunikationen varierande betydelse och bedöms som mer eller mindre relevant beroende på människors olika livsvillkor och tolkningar av omvärldsläget.

En del informanter lyfte också att det är svårt att veta vad man *kan* göra och vad man *ska* göra. Det vill säga skillnaden mellan *bör/kan* och *ska* och vilka förväntningar det finns från myndigheter på den enskilda individens beredskap kan var svårgripbart. Formuleringar som att människor *bör ha* en hemberedskap för krissituationer uppfattas som något som är frivilligt. Det finns alltså ett behov av en större klarhet kring vilka förväntningar man från myndighetshåll har på enskilda individer när det gäller deras egen beredskap, och därmed också en tydlighet rörande vilka anspråk medborgare kan ha på myndigheter i samband med krissituationer. Här är det också relevant att lyfta fram att personer i rurala miljöer generellt hade lägre förväntningar på hjälp från myndigheter och istället satte sin tillit till grannar och så kallade långsiktiga relationer i samband med krissituationer, vilket vi också visat i tidigare studier (Kolmodin et al. 2019).

En låg förväntan på hjälp från myndigheter fanns även bland de människor som enbart bott i Sverige några år. Flera av dem hade erfarenheter från att leva i konfliktområden och i länder som saknade socialförsäkringssystem och andra samhällliga biståndsinstanser. En socioekonomiskt utsatt situation fordrar också mer planering, vilket i sin tur kan innebära att man har en viss beredskap i hemmet.

Vi har ingen bil. Två gånger i månaden lånar jag en bil och så åker vi och storhandlar. Vi har ju barn så vi måste ju alltid ha mat hemma. Det blir mycket burkar och sånt som håller utan att det måste vara kallt. Ja, det är väl på sätt och vis någon sorts beredskap som ni skulle kalla det. (man 37 år)

I den enkätstudie som genomfördes inom ramen för projektet under mars/april 2020 fanns det möjlighet att besvara enkäten på svenska, engelska, franska, tyska, ryska, turkiska eller arabiska. På frågan rörande i vilken utsträckning man hade tillit till Sveriges regering att hantera coronapandemin fanns det signifikanta skillnader där personer som besvarat enkäten på andra språk än svenska i lägre utsträckning hade tillit till regeringen än vad de som svarat på svenska hade. Lägst tillit till regeringen hade kvinnor som svarat på ett annat språk än svenska. Resultaten indikerar därmed att det finns ett viktigt tillitsunderskott som behöver överbryggas mellan i det här fallet den dåvarande regeringen och människor som förmodat inte har svenska som modersmål.

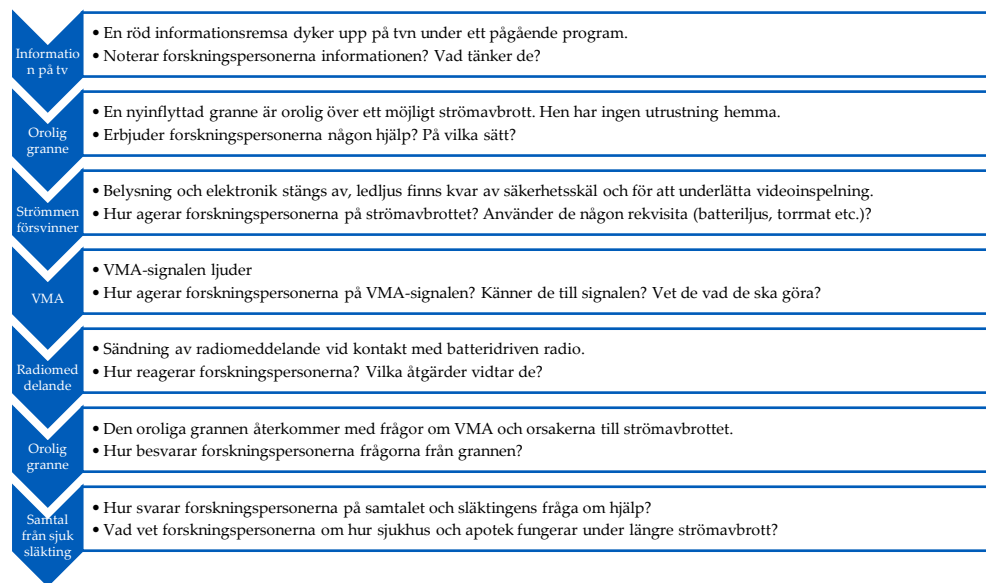
Tillit till myndigheter i riskkommunikationssammanhang är sammanfattningsvis en fråga dels om informationens innehåll och relevans, dels om myndigheter som stödinstans och slutligen om myndigheter som krishanteringsaktörer.

Erfarenhet, kunskap och solidaritet

Under denna rubrik presenterar jag resultaten från den simuleringsstudie som genomfördes i RCR Simulation Lab där vi skapat en bostadsmiljö med kök, sovrum, hall och vardagsrum. Två deltagare åt gången vistades inne i simuleringsrummet under ca 30 minuter och fick då uppleva ett scenario med ett veckolångt strömavbrott där vardagen i en lägenhet i urban miljö inte fungerade som förväntat och där de också behövde agera för att hjälpa människor i sin närhet. Här hade jag möjlighet att studera vilka kunskaper människor har och vad de faktiskt gör i en krissituation utan att krissituationen behöver inträffa i verkligheten.

Översikt över den lägenhetsmiljö som skapats i RCR Simulation Lab.
Forskningsdeltagarnas aktivitet spelades in med hjälp av kameror och mikrofoner i taket.

Figur 1: Översikt över det scenario som spelades upp i simuleringsrummet samt hur jag studerade deltagarnas agerande.

Exempel på skillnader i kunskap, erfarenhet och materiella tillgångar

Liksom i intervjustudien framkom det skillnader mellan gruppen äldre personer som hade erfarenhet både av tidigare riskkommunikationskampanjer och längre strömavbrott och de yngre som nyss hade flyttat hemifrån eller kanske fortfarande bodde hemma. De äldre visste i högre utsträckning hur de skulle agera samt vilken utrustning de redan hade eller skulle behöva. Samtidigt hade yngre

deltagare från rurala miljöer mer kunskaper än yngre personer som bodde i lägenhet. En äldre kvinna reflekterade efter simuleringen att det var stora skillnader mellan att bo i hus på landet jämfört med en lägenhet i stan:

I min förra bostad, som låg i fjällvärlden, där kunde jag klara mig själv eller gå till en granne. Men här vet jag inte. Jag skulle väl gå och knacka på bredvid. Men här bor många som är gamla och sjuka. (kvinna 79 år)

Sårbarheten i urbana miljöer lyftes även av en äldre man som flyttat från landsbygd till lägenhet i stan. Han deltog i studien tillsammans med en vän som bodde kvar i den tidigare hembyn. Vännen lyfte emellertid att allt inte är frid och fröjd på landet. "Nybyggda hus med sån där öppen planlösning blir ju svinkalla på en gång, och de där kaminerna räcker ju inte långt för att värma ett jättestort rum."

När strömmen gick diskuterade två av de yngre deltagarna hur de skulle göra för att hålla värmen. Den ene, som bodde med sina föräldrar i en villa i utkanten av en stad, sade att han nog skulle sätta på sig sitt merinounderställ. Hans kompis svarade att "Det vet jag inte vad det är. Men jag har nog en jacka från förra vintern som jag kan förstärka med om det blir riktigt kallt." Han bodde i lägenhet med två syskon och med föräldrarna i ett annat land. Genom den här typen av utsagor synliggörs människors olika livsvillkor och hur det också kan påverka de materiella förutsättningarna att hantera ett längre strömavbrott.

Vid ett tillfälle ljöd signalen *Viktigt meddelande till allmänheten*. De allra flesta visste att de då skulle gå/vistas inomhus samt stänga fönster, dörrar och ventilation. Emellertid tänkte runt hälften av deltagarna inte på att de också skulle lyssna på Sveriges Radio P4. Några deltagare hade inte alls kännedom om vad signalen innebar utan funderade om det var ett flyglarm. Detta handlade framförallt om yngre personer.

Otydliga meddelanden – hur gör människor då?

När deltagarna identifierat den radio som fanns i rummet och också satt i ett batteri spelades ett radiomeddelande från *Ekot* upp. Där framkom att det ännu var oklart vad strömavbrottet berodde på, människor uppmanades vidare att inte använda mobilen förutom i nödfall, samt att spara på vattnet då trycket i vattenledningarna var lågt. Den sista delen av meddelandet tolkades av en majoritet av deltagarna som att de behövde tappa upp och spara vatten för eget bruk. Vissa deltagare lyfte att de saknade utrustning för att lagra vatten, men kom med kreativa

lösningar som att åtminstone temporärt fylla vaser och kastruller med vatten. Här var avsikten med meddelandet inte att människor skulle förbruka mer vatten för lagring för eget bruk, utan snarare enbart använda det vatten som var nödvändigt och det visar på vikten av tydlighet och klarhet i hur budskapen formuleras.

Att hjälpa andra och synen på den egna förmågan

Deltagarna fick vid flera tillfällen besök av en orolig granne och vid ett tillfälle ett samtal från en kroniskt sjuk släkting i behov av hjälp. Dessa inslag var avsedda dels för att testa deltagarnas kunskaper om exempelvis tillgång till medicin och sjukvård i samband med omfattande strömavbrott, och dels för att se i vilken utsträckning deltagarna var villiga att hjälpa andra.

En majoritet av deltagarna bjöd in den oroliga grannen att stanna i lägenheten om hen inte ville vara själv i sin egen bostad. En del bistod även med kunskap om vad grannen kunde använda för att klara av situationen samt tänka på att ha hemma för att klara ett strömavbrott vid ett annat tillfälle. Det fanns också en stor beredvillighet att hjälpa den sjuka släktingen som ringde, exempelvis med att skjutsa släktingen till sjukhuset. Emellertid var det även deltagare som menade att det här med att ha tillräckligt med medicin hemma var något släktingen skulle ha tänkt på i förväg, och hänvisade släktingen till att knacka på hos en granne. De här personerna visade samtidigt på en syn på den egna beredskapen som mycket god och att de ansåg att var och en hade ett ansvar att sköta sig själv i samband med en krissituation. De menade vidare att sannolikheten för att en svårare krissituation skulle inträffa var mycket låg.

Sammanfattningsvis menade samtliga forskningsdeltagare att deltagande i simuleringen hade gett dem en möjlighet att reflektera över sina kunskaper, sin förmåga och sina förutsättningar att kunna hantera ett veckolångt strömavbrott. Flera av dem lyfte att de visste att de borde ha en hemberedskap, men att det var något som de inte tagit tag i ännu. En man med bakgrund i Eritrea menade att *"I Eritrea är det strömavbrott av och till för jännan. Men Sverige är så tryggt, jag hade inte tänkt att det skulle kunna hända här. Och på vintern blir det ju riktigt kallt."* (man 28 år). Samtliga deltagare avsåg även att förbättra den egna hemberedskapen på olika sätt, framförallt materiellt men även genom att läsa på om hur man kan agera vid olika krissituationer. Med andra ord ledde forskningsdeltagandet till en större medvetenhet om den egna beredskapen och eventuella sårbarheter i den egna livssituationen. På så

vis blev simuleringsstudien ett sätt att kommunicera om strömavbrott, vilka kunskaper och vilken utrustning som behövs för att kunna hantera strömavbrottet.

Några goda exempel

I projektet intervjuades också krisberedskapssamordnare i urval kommuner runt om i landet. Jag kommer här att lyfta två goda exempel på hur man i dessa kommuner arbetar med att nå ut till kommunmedborgarna sett till befolkningens heterogenitet.

Storstad

I vår kommun har vi en väldigt blandad befolkning, och många ensamhushåll, där många dessutom är män. Vi har tagit fram ett eget material om hemberedskap med egna bilder. Vi anpassar bildspråket så att fler kan förstå. Alla vet kanske inte vad ett Trangiakök är, men desto fler känner till en grill. Det räcker inte bara att dela material på kommunkontor och i brevlådor, vi har också tagit hjälp av de sociala nätverken. Vi har identifierat nyckelpersoner i vissa minoritetsgrupper. Det är personer som många litar på och som vi har god kontakt med och genom vilka vi får hjälp att nå ut med informationen. Även om många av våra kommunmedborgare kommer från länder där strömavbrott är vardag, så får ett längre strömavbrott här i Sverige så mycket större konsekvenser än vad det får i Somalia. Det blir kallt så väldigt fort. Därför är det viktigt att vi kommer ut med informationen och att vi också ägnar oss åt förtroendebyggande arbete.

Gränskommun i glesbygd

Vi har haft krissituationer här i kommunen där vi har skickat ut sms till alla som befunnit sig i området. Då har vi skickat både på svenska och på finska. Det är många i kommunen som har finska som förstaspråk även om de förstår svenska. Men vi vill ju att alla ska förstå så bra som möjligt. Ibland är det händelser som inte begränsar sig till kommunen, som till exempel risk för en stor översvämning i samband med islossningen på våren. Om vi då bara har information på svenska tillgänglig så händer det att vi hänvisar till grannkommunen på andra sidan gränsen för mer information på finska, också till våra egna kommunmedborgare. På så vis kompletterar kommunerna varandra på båda sidor om gränsen.

3 AVSLUTANDE REFLEKTION

I den här studien har jag framförallt lyft resultat från forskningsprojektets kvalitativa delstudier. Det innebär att resultaten inte går att generalisera till exempelvis *alla äldre* eller *alla personer med invandrarbakgrund*. Snarare visar resultaten på heterogenitet i flera former: erfarenheter, språklig och socioekonomisk bakgrund, samt materiella tillgångar. Sammantaget bidrar det till att vissa personer blir mer sårbara i krissituationer än andra. Ett relevant begrepp i det här sammanhanget är *kommunikationssårbarhet* (Hansson m.fl. 2020) som innebär att människors sårbarhet i samband med kriser och katastrofer ökar utifrån bristande tillgång till information, svårigheter att förstå information, samt hinder för att agera i relation till informationen. En schematisk översikt över kommunikationssårbarhet finns i en bilaga i slutet av rapporten.

Projektet har haft som fokus att utgå ifrån hela befolkningen i Sverige och de utmaningar som finns dels med att nå ut med budskap till denna heterogena grupp av människor och dels med att få människor att agera både förebyggande och i samband med krissituationer. Utifrån projektets resultat framgår det att riskkommunikation som syftar till att öka befolkningens möjligheter att på egen hand, tillsammans med andra och med stöd av myndigheter och andra samhällsaktörer behöver formuleras på flera sätt och finnas tillgänglig via fler källor och kanaler. Här nedan följer några exempel på vad som skulle kunna göras:

- Myndigheters förväntningar på befolkningens beredskap att hantera kriser behöver vara så tydliga att så många som möjligt förstår i vilken utsträckning de behöver vidta åtgärder för den egna beredskapen.
- Kommunikationen kan utformas så att människor uppmanas att föreställa sig olika situationer och sin förmåga att hantera dessa situationer.
- SFI-lärare och nyckelpersoner i kulturföreningar och församlingar kan vara viktiga resurser för att nå ut till människor med begränsade kunskaper i svenska och om det svenska samhället.
- Även om de allra flesta idag har mobiltelefoner, så är det inte säkert att man tar del av information från de kanaler som idag används för att kommunicera om risker och kriser. En lösning i samverkan med telefonibolagen skulle kunna vara att människor

i samband med registrering av kontantkort eller abonnemang uppmanas att välja språk för varningsmeddelanden. Svenska, engelska och de vanligaste minoritetsspråken bör finnas som alternativ. Korta sms med uppmaning om att söka mer information på namngiven webbplats kan vara effektivt för att uppmärksamma om att åtgärder behöver vidtas.

4 VIDARE LÄSNING OCH INFORMATION

Rapporter och artiklar

Danielsson, E., Petridou, E., Lundgren, M., Olofsson, A., Große, C., & Röslmaier, M. (2020). *Risk Communication: A Comparative Study of Eight EU Countries*. <https://rib.msb.se/filer/pdf/29087.pdf>

Hansson, S., Orru, K., Siibak, A., Bäck, A., Krüger, M., Gabel, F., & Morsut, C. (2020). Communication-related vulnerability to disasters: A heuristic framework. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 101931. [doi:https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101931](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101931)

Kolmodin, S., Lundgren, M., & Andersson, C. (2019). Preparing for climate change and hazards: Individual homeowners trust in local authorities and private entrepreneurs. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 41, 101277. [doi:10.1016/j.ijdr.2019.101277](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101277)

Petridou, E., Danielsson, E., Olofsson, A., Lundgren, M., & Große, C. (2019). If crisis or war comes: A study of risk communication of eight European Union member states. *International Crisis and Risk Communication Research*, 2(2), 207-232. [doi:https://doi.org/10.30658/jicrcr.2.2.3](https://doi.org/10.30658/jicrcr.2.2.3)

Övrigt

Lundgren Minna (2021) *Vad gör du när krisen kommer? En forskningsstudie i simulerad lägenhetsmiljö*, Risk och krisforskningscentrum, Mittuniversitetet, 29 min 44 sekunder
Länk till Youtube: <https://youtu.be/jJE0eOa5NBE>

Lundgren Minna (2022) *När det otänkbara (nästan) blir verklighet: Lärdomar från en simuleringsstudie*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
Länk till youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=1WUvduNx4No>

5 REFERENSLISTA

Falkheimer, J., & Heide, M. (2008). *Kriskommunikation i ett globalt samhälle*. Kirsberedskapsmyndigheten

Fothergill, A., & Peek, L. A. (2004). Poverty and Disasters in the United States: A Review of Recent Sociological Findings. *Natural Hazards*, 32(1), 89-110. [doi:10.1023/B:NHAZ.0000026792.76181.d9](https://doi.org/10.1023/B:NHAZ.0000026792.76181.d9)

Hansson, S., Orru, K., Siibak, A., Bäck, A., Krüger, M., Gabel, F., & Morsut, C. (2020). Communication-related vulnerability to disasters: A heuristic framework. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 101931. [doi:https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101931](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101931)

Kolmodin, S., Lundgren, M., & Andersson, C. (2019). Preparing for climate change and hazards: Individual homeowners trust in local authorities and private entrepreneurs. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 41, 101277. [doi:10.1016/j.ijdr.2019.101277](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101277)

Lazrus, H., Morrow, B. H., Morss, R. E., & Lazo, J. K. (2012). Vulnerability beyond Stereotypes: Context and Agency in Hurricane Risk Communication. *Weather, Climate, and Society*, 4(April 2012), 103-109.

Olofsson, Anna and Öhman, Susanna (2007) 'Views of risk in Sweden: Global fatalism and local control. An empirical investigation of Ulrich Beck's theory of modern risks'. *Journal of Risk Research*, 10(2): 177-196.

Spence, P. R., Lachlan, K. A., & Griffin, D. R. (2007). Crisis Communication, Race, and Natural Disasters. *Journal of Black Studies*, 37(4), 539-554. [doi:doi:10.1177/0021934706296192](https://doi.org/10.1177/0021934706296192)

Wall, E., & Olofsson, A. (2008). Young people making sense of risk: How meanings of risk are materialised within the social context of every-day life. *Young*, 4.

Bilaga 1 Kommunikationssårbarhet

Tabell 1. Exempel på individuella, sociostrukturella och situationella faktorer som påverkar kommunikationssårbarhet

	Individuella	Socio- strukturella	Situationella
Tillgång till information	Funktionsnedsättningar. Brist på tillgångar för inköp av mobiltelefon, kanal eller liknande. Bristande förmåga att använda tekniska hjälpmedel.	Bristande infrastruktur för kommunikation (t.ex. radionät eller internet). Information distribueras via kanaler som alla inte har tillgång till.	Trasig eller skadad infrastruktur.
Svårigheter att förstå information	Begränsningar i läskunnighet, språkkunskaper eller intellektuell förmåga. Okunskap om varningssignaler.	Informationen sänds bara ut på ett språk. Informationen är för komplex, otydlig eller inte anpassad till olika specifika målgrupper.	Exponering för falsk eller motsägelsefull information. Svårigheter att tolka kontextspecifik information (t.ex. hundraårsflod).
Hinder för att agera	Bristande kunskaper att skydda sig själv. Bristande resurser att skapa en hemberedskap. Oförmåga att evakuera på grund av fysisk funktionsnedsättning. Brist på inflytande över den egna situationen.	Brist på stöd till socialt missgynnade grupper. Brist på förebyggande åtgärder. Brist på tillit till källor för risk- och krisinformation (t.ex. myndigheter, sociala medier, nyhetsmedier).	Typen och omfattningen av krisen eller katastrofen påverkar graden av personlig kontroll över den egna situationen. Brist på tidigare erfarenhet. Mycket som händer på samma gång kräver uppmärksamhet och energi.

Källa: Hansson m.fl. 2020

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

I samarbete med:

